

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Єфімова Г.В.

hanna.yefimova@nuos.edu.ua

Марчук А.М.

amarcuk151@gmail.com

Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова

Розглянуто передумови та необхідність формування послідовності оцінки фінансової безпеки підприємства. Обґрунтовано застосування комплексного підходу до оцінки, який розкриватиме рівень безпеки всіх функціональних складових фінансової безпеки. Визначені і проаналізовані етапи послідовності оцінювання фінансової безпеки підприємства та визначена можлива структура показників, а також їх вагомість.

Ключові слова: фінансова безпека, оцінка безпеки, фінансові ризики, функціональні складові безпеки, інтегральний рівень безпеки.

Враховуючи складність та багатоаспектність фінансової безпеки підприємства, підвищення ступеню впливу фінансових ризиків на результати фінансової діяльності підприємства і в цілому на результати виробничо-господарської діяльності, що призводить до зростання загрози втрати фінансової стійкості й банкрутства підприємства, на нашу думку, варто використовувати комплексний підхід до оцінки фінансової безпеки підприємства, що включатиме оцінку фінансового стану підприємства, оцінку рівня безпеки функціональних складових фінансової безпеки та оцінку фінансових ризиків.

Запропонований підхід дозволить здійснити ґрунтовну оцінку фінансової безпеки, оскільки дозволяє проаналізувати фінансовий стан підприємства, який є індикатором фінансового потенціалу підприємства, враховує рівень безпеки функціональних складових безпеки, що є основою для визначення загального рівня безпеки, та включає оцінку фінансових ризиків та загроз, які впливають на діяльність підприємства, що є підґрунтям для побудови ефективної фінансової стратегії та механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

На першому етапі комплексної системи оцінки фінансової безпеки підприємства відбувається створення інформаційної бази дослідження, що ґрунтується на своєчасному отриманні повних та достовірних даних щодо фінансових ресурсів підприємства та їх потоків, фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства. Інформаційною базою для розрахунку складових фінансової безпеки підприємства слугують дані фінансової звітності, первинного бухгалтерського та управлінського обліку.

На другому етапі формується система показників для оцінювання рівня фінансової безпеки, яка визначається на основі звітності підприємств, що забезпечує, з одного боку, здійснення максимально ємного й достовірного аналізу, а з іншого – можливість швидкого одержання інформації для їх розрахунків, що підвищує практичну цінність запропонованої системи оцінки та спрощує її використання у діяльності вітчизняних підприємств.

Третій етап передбачає оцінку фінансового стану підприємства. Об'єктивну оцінку фінансового стану можна отримати лише на основі розрахунку фінансових показників, які виступають індикаторами діяльності певного підприємства. Оскільки за допомогою аналізу одного показника неможливо отримати повне уявлення про діяльність підприємства, для оцінки фінансового стану використовується система показників, упорядкована за певними ознаками, де кожен показник характеризує кількісну та якісну сторону стану або розвитку певного суб'єкта або явища у взаємозв'язку з іншими показниками, при цьому не дублюючи їх, що дозволяє отримати комплексну оцінку. Для визначення фінансового стану підприємства, вважаємо за доцільне, використати наступну систему показників:

- показники ділової активності підприємства (коефіцієнти оборотності капіталу, оборотних активів, дебіторської заборгованості, власного капіталу та кредиторської

заборгованості), що дозволяють проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства та характеризують швидкість обертання фінансових ресурсів підприємства;

- показники рентабельності підприємства (рентабельність чистого оборотного капіталу, позикового капіталу, власного капіталу, загального капіталу), які дозволяють визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання;

- показники фінансової стійкості підприємства (коефіцієнти незалежності, фінансового левериджу, заборгованості, маневреності, довготермінового залучення коштів, фінансової стійкості, довгострокових зобов'язань та поточних зобов'язань) характеризують структуру джерел фінансування підприємства та рівень його незалежності від зовнішніх ресурсів;

- показники ліквідності та платоспроможності підприємства (коефіцієнти абсолютної ліквідності, термінової ліквідності, загальної ліквідності, співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості), які розраховуються за даними балансу та дозволяють визначити спроможність підприємства погашати свої поточні зобов'язання.

На підставі узагальнення результатів аналізу фінансового стану підприємства готується висновок, який містить у собі загальну оцінку фінансового стану підприємства на останню звітну дату і динаміку його зміни. Крім того, на даному етапі здійснюється виявлення тих напрямків у діяльності підприємства, в яких виникають проблеми, а також досліджуються причини, що їх зумовили. Зокрема, за результатами оцінки фінансового стану, можна розробити заходи щодо покращення структури капіталу, відновлення платоспроможності, підвищення рентабельності, визначити оптимальний розмір потрібних підприємству оборотних активів, виявити резерви підвищення ефективності функціонування підприємства та перспективи його розвитку, попередити виникнення фінансової кризи на підприємстві.

На наступному етапі відбувається оцінка фінансових ризиків, що дозволяє визначити імовірність та розмір втрат. Для оцінки фінансового ризику та формування об'єктивної узагальнюючої оцінки фінансової безпеки підприємства, вважаємо за доцільне використовувати підхід, який включає оцінку фінансово-кредитних (загально-фінансових) і фінансово-інвестиційних ризиків.

Фінансово-кредитні ризики оцінюються шляхом розрахунку ефекту фінансового важеля та сили впливу фінансового важеля. Чим вища сила впливу фінансового важеля, тим більший фінансовий ризик, пов'язаний з підприємством. Фінансово-інвестиційний ризик оцінюється на основі індексу дохідності. Відповідно, чим вище значення індексу, тим меншим можна вважати ризик фінансово-інвестиційної діяльності на підприємстві. На наш погляд, використання зазначеного підходу дасть змогу ефективно оцінити ступінь фінансового ризику, а отже ризику зменшення рівня фінансової безпеки підприємства.

На п'ятому етапі відбувається визначення рівня фінансової безпеки функціональних складових. Даний етап є основним для розрахунку загального рівня фінансової безпеки підприємства, оскільки дає змогу визначити рівень безпеки як функціональних складових, так і інтегральний рівень безпеки за функціональними складовими.

На заключному етапі відбувається систематизація отриманої інформації та інтерпретація результатів дослідження, що є підґрунтям для визначення рівня фінансової безпеки підприємства.

Запропонованій системі оцінки фінансової безпеки підприємства притаманні такі особливості:

- комплексний характер (включає систему оцінки фінансового стану, як індикатора фінансової безпеки підприємства, оцінку функціональних складових безпеки та оцінку фінансових ризиків);

- простота розрахунку (розрахунки запропонованих показників оцінки фінансової безпеки не потребують додаткових вмінь та навичок від працівників підприємства);

- прикладний характер (простота розрахунку та використання показників оцінки фінансової безпеки підприємства, розрахунок яких базується на фінансовій звітності підприємства);

- об'єктивність оцінювання (оцінювання фінансової безпеки пропонується здійснювати відносно нормальних значень показників та шляхом відстеження їх зміни у динаміці);

- інтегрованість у загальну систему оцінки діяльності підприємства (оцінка фінансової безпеки є складовою оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства).

Практичне значення запропонованої системи оцінки фінансової безпеки підприємства полягає у розробленому комплексному підході до визначення фінансової безпеки, що дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських фінансових рішень, оскільки дає можливість діагностувати комплекс зовнішніх і внутрішніх ризиків та визначити конкретні заходи для підвищення рівня фінансової безпеки підприємства.

Висновок. Комплексна оцінка фінансової безпеки підприємства має проводитися за певною послідовністю з метою системності і об'єктивності результатів. Запропонований підхід дозволить здійснити ґрунтовну оцінку фінансової безпеки, визначити фінансові ризики та загрози, які впливають на діяльність підприємства, що є основою для побудови ефективної фінансової стратегії та розробки сучасного механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галушак В. В. Фінансова стійкість та фінансова стратегія підприємства як ефективне формування та використання фінансових ресурсів / В. В. Галушак // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №4. – С. 810–813.
2. Олексюк Т. В. Стратегія управління фінансовою безпекою підприємств машинобудування: теоретичний аспект / Т. В. Олексюк. – Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. Вип. 7. – С. 438–442.
3. Сусіденко О. В. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика : монографія / О. В. Сусіденко. – К. : ЦУЛ, 2015. – 128 с.
4. Тимошенко К. С. Структура механізму фінансової безпеки суб'єкта підприємництва / К. С. Тимошенко // Вісник Дніпропетровського університету. Сер. Економіка. – 2013. – № 7 (3), Т. 21. – С. 89–96.
5. Тюленєва Ю. В. Інтеграційний підхід визначення ризиків підприємства / Ю. В. Тюленєва // Ефективна економіка. – 2013. – № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1716>.
6. Malyk O. Financial security assessment as an instrument of an enterprise financial strategy formation / O. Malyk // International Journal of Economics and Society. – Memphis : ICES Foundation, 2015 August. – Issue 3. – P. 87–95.